Ольга Ніпіаліді
Тернопіль

ДО ПИТАННЯ СТАНДАРТИЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ: МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТ

В останні роки в багатьох економічно розвинутих країнах посилилась увага до проблеми міжнародної уніфікації бухгалтерського обліку, що пов'язано з постійно зростаючою міжнародною інтеграцією в сфері економіки. Розвиток бізнесу потребує визначеної одноманітності або, принаймні передбаченості та зрозумілості застосованих в тій чи іншій країні принципів формування і алгоритмів вирахування прибутку підприємств, обкладання податками і т.д. Саме тому виник Комітет по міжнародних стандартах бухгалтерського обліку (International Accounting Standards Committee, IASC). Логіка цього підходу така: повинен існувати уніфікований набір стандартів, які можуть бути застосовані до любої ситуації і в любій країні. Тому стає нісенітницею розробляти національні стандарти. Що стосується упровадження єдиних стандартів, то на відміну від практики, яка використовується в ЕС, мова не йде про те щоб домогтися впровадження міжнародних стандартів за допомогою силових методів, наприклад, законодавчим шляхом, а це повинно здійснюватися внаслідок добровільного погодження професійних організацій країн.

Уніфікацією обліку крім ЕС і IASC займаються також Міжурядова робоча група експертів по міжнародних стандартах в галузі обліку і звітності при ООН (Intergovernmental Working Ciroup of Experts on International Standards of Accounting and Reporting, ISAR) і робоча група по облікових стандартах Організація економічного співробітництва і розвитку (Organization for Economic Cooperation and Development Working Group on Accounting Stanolards, OECDWG), однак всіма признано, що ведуча роль в цьому процесі належить IASC.

На весні 1997 року IASC запровадив в дію 33 міжнародних звітних стандартів. На даний час діє 31 стандарт.

Таблиця 1

Міжнародні стандарти фінансової звітності, перелік на 01.01.1999 року.

Номер стандарту IAS	Найменування стандарту	Код запровадження в дію
1	2	3
1	Розкриття облікової політики	1975
2	Матеріально-виробничі запаси	1976
4	Облік амортизації	1976
5	Інформація підлягаюча розкриттю в фінансовому обліку	1977
7	Звіт про хід грошових засобів	1979
8	Чистий прибуток або збитки звітного періоду	1979
9	Витрати на дослідження і розробки	1980
10	Умовні зобов'язання і події після звітної дати	1980
11	Будівельні контракти	1980
12	Облік податку на прибуток	1981
13	Подання поточних активів і поточних зобов'язань	1981
14	Відображення фінансової інфляції	1983

1	2	3
15	Інфляція, яка відображає зміну цін	1983
16	Основні засоби	1983
17	Облік оренди	1984
18	Прибуток	1984
19	Витрати на пенсії	1985
20	Облік урядових грантів	1985
21	Вплив змін валютних курсів	1985
22	Об'єднання компаній	1985
23	Витрати на позики	1986
24	Розкриття інформації	1986
25	Облік інвестицій	1987
26	Облік і звітність про виплату пенсій	1988
27	Зведена фінансова звітність і звітність про інвестиції	1990
28	Облік інвестицій	1990
29	Фінансова звітність в гіперінфляційних економіках	1990
30	Розкриття інформації в фінансовій звітності банків	1991
31	Фінансова звітність про участь в спільних підприємствах	1991
32	Фінансові інструменти і розкриття і подання інформації	1996
33	Дохід на акцію	1998

Діяльність Комітету не обмежується розробкою стандартів. Це проявляється в різних аспектах. По-перше, збільшується число членів IASC. По-друге, стандарти мають досить солідну підтримку зі сторони бізнесу. Так, по даних, "Touche Ross International" в 1990 році біля 2/3 з 278 найкрупніших транснаціональних корпорацій світу складали свою звітність відповідно до IASC. По-третє, до роботи Комітету залучаються інші міжнародні професійні організації.

IAS являють собою результат погоджень і певних компромісів, тому деякі стандарти передбачають достатньо велику рентабельність в методах обліку.

Порівнюючи IAS і національні стандарти, багатьма спеціалістами було відмічено, що зі слабостей перших є відсутність докладних інтерпретацій, які мають за ціль дати приклади застосування стандартів по відношенню до конкретних ситуацій. Розробка інтерпретацій була визнана однією з пріоритетних направлень діяльності IASC на найближчі роки; більш того в 1996 році було прийнято рішення про утворення в рамках IASC Постійного комітету по інтерпретації стандартів (Standing Interpretations Committee, SIC).

Що торкається перспективних розробок IASC, то вони зв'язані з розробкою погодженого набору стандартів з IOSCO (міжнародною організацією комісій по цінних паперах). Перелік відповідних проектів на найближчу перспективу в таблиці 2.

Таблиця 2

Проекти стандартів, які знаходяться в стадії розробки відносно між IOSCO IASC.

Проект стандарту	1997		1998	
	квітень	липень	січень	квітень
Сегментована звітність		Зат.		
Склад, зміст і надання фінансової звітності	Дис.	Зат.		
Допомога працівникам	Дис.	Дис.	Зат.	
Уцінка активів	Пр.	Дис.	Зат.	
Нематеріальні активи	Дис.	Пр.	Дис.	Зат.
Лізинг	Пр.		Зат.	
Припиняючи операції	Дис.	Пр.		Зат.
Фінансові інструменти (включаючи інвестиції)	Дис.	Дис.	Пр.	Зат.
Сільське господарство (біологічні активи)		Обг.	Пр.	

ОБг. – обговорення основних принципів стандарту;

Дис. – дискусія на проект стандарту;

Пр. – випуск проекту на всезагальне обговорення;

Зат. – затвердження стандарту.

По результатах проведеного аналізу можна сформулювати низку найбільш загальних висновків.

Певне упорядкування систем і методів бухгалтерського обліку в останній третині XX ст. зв'язана з реалізацією ідей гармонізації і стандартизації. Ідея стандартизації є явно домінуючою. Основний вклад запровадження її в життя вносить IASC. Враховуючи наростання інтеграційних процесів в світі роль IASC в XXI ст. істотно підвищиться.